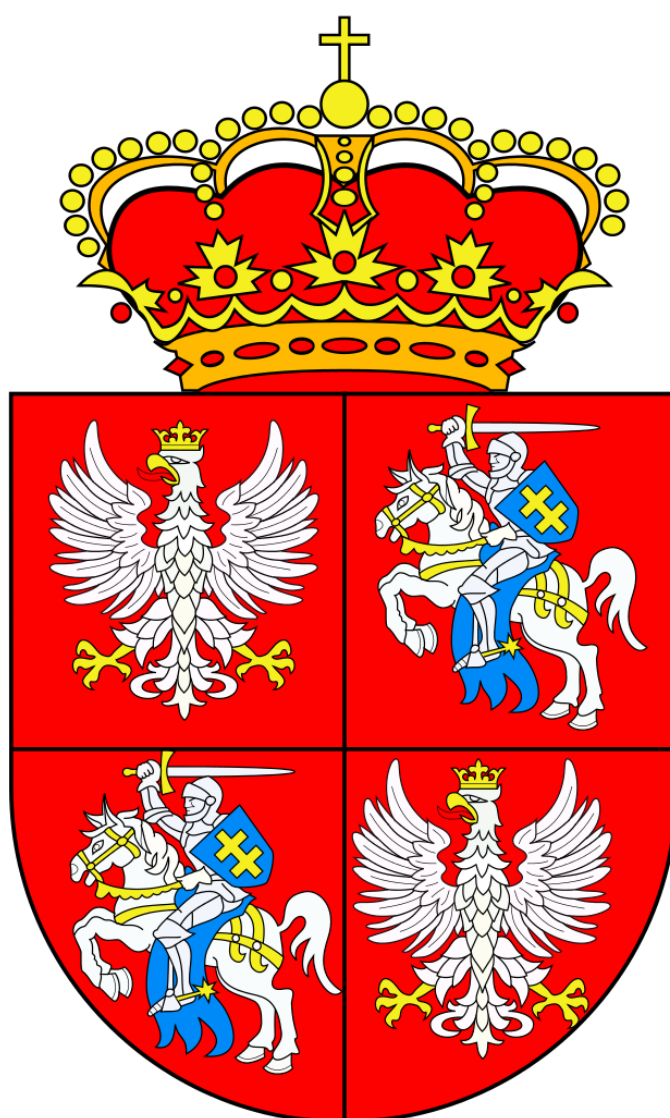

ROZKWIT I UPADEK PAŃSTWA POLSKIEGO

cz. 1

Następcy Bolesława Chrobrego

Mieszko

Władzę po śmierci króla Bolesława Chrobrego (1025 r.) objął jego syn Mieszko II. Podobnie jak jego ojciec próbował on aktywnie uczestniczyć w niemieckich rozgrywkach o władzę – wsparł przeciwników nowego cesarza niemieckiego Konrada II, najechał państwo niemieckie, co spowodowało odwet cesarza oraz jego sojusznika księcia czeskiego Udalryka. Mieszko utracił Morawy, Miłsko i Łużyce.

Mieszko II objął samodzielne rządy w Polsce – nie podzielił się władzą (podobnie jak kiedyś jego ojciec) ze swoimi braćmi – Bezprymem i Ottonem. Ci dwaj postanowili wykorzystać niepowodzenia brata i upomnieć się o swoje dziedzictwo. W momencie kiedy Mieszko walczył z cesarzem na zachodzie, został zaatakowany od wschodu przez książąt ruskich będących w sojuszu z Bezprymem. Atakowany z dwóch stron Mieszko opuścił kraj, nieszczęśliwie dla siebie udał się do Czech, gdzie został pojmany i okaleczony.

Rządy w Polsce objął jego starszy brat Bezprym. Krótki okres jego panowania (około jednego roku) zakończył się tragicznie – został zamordowany przez swoich poddanych. Polska została w tej sytuacji podzielona przez cesarza pomiędzy trzech Piastów – Mieszka II, Ottona oraz Dytryka. Niedługo przed śmiercią Mieszkowi II udało się ponownie zjednoczyć swoje dziedzictwo. Mieszko II zmarł w 1034 r.

Książę Odnowiciel

Jedynym spadkobiercą Mieszka II był jego syn Kazimierz. Niedługo po tym jak objął rządy, możni zbuntowali się przeciw jego panowaniu, władca uciekł do Niemiec. Rok później Czesi najechali Polskę, pustosząc Wielkopolskę i zagarniając Śląsk. Kazimierz uzyskawszy pomoc od cesarza, wkroczył do Polski. Został kraj zrujnowany, centrum swojej władzy ze zniszczonej Wielkopolski przeniósł do Małopolski, główną swą siedzibą czyniąc Kraków.

Kazimierz Odnowiciel zmarł w 1058 r., pozostawiając trzech synów: Bolesława II Szczodrego, Władysława Hermana oraz Mieszka. Władze zwierzchnią objął Bolesław, bracia zarządzali dzielnicami.

Bolesław zwany Śmiałym

Na okres panowania Bolesława Szczodrego (zwanego też Śmiałym) przypada spór o to, czyja władza jest ważniejsza – papieża czy cesarza. W konflikcie między papieżem a cesarzem, książę Bolesław stanął po stronie władzy duchownej, zyskał przychylność papieża, dzięki czemu w 1076 r. koronował się na króla Polski.

Bolesław utracił władzę w nie do końca jasnych okolicznościach i musiał uchodzić na Węgry. Prawdopodobnie przeciw polityce Bolesława zbuntowała się znaczna część możnych panów, co król potraktował jako zdradę. Na czele opozycji być może stał biskup krakowski Stanisław, którego władca uznał za winnego, skazał na poćwiartowanie i wykonał wyrok osobiście (**zobacz więcej w rozdziale Ku zjednoczeniu**).

Król zmarł na Węgrzech w 1082 r. w całkiem wyjaśnionych okolicznościach. Władzę w państwie objął jego brat Władysław Herman.

Zbuntowany wojewoda

Władysław Herman rezydował na Mazowszu, na swą siedzibę obrał Płock. Za czasów jego panowania wyjątkową pozycję w państwie zajmował palatyn (wojewoda) Sieciech. Piastując najwyższy urząd w państwie, był prawą ręką księcia.

Władysław doczekał się dwóch synów: Zbigniewa i Bolesława Krzywoustego. Starszy syn został przeznaczony do klasztoru, Bolesław miał sprawować rządy po ojcu. Nie wszystkim to się podobało – opozycja niezadowolona z wysokiej pozycji Sieciecha, skupiła się wokół synów Władysława, sprowadzili do Polski Zbigniewa przebywającego w klasztorze za granicą. Władysław Herman musiał uznać prawa Zbigniewa i powierzył mu rządy namiestnicze na Śląsku. Obaj bracia porozumieli się by rozprawić się z ojcem i palatynem: Zbigniew zajął Wielkopolskę, Bolesław Śląsk. Ostatecznie po kilku latach walk udało się Sieciecha pokonać. W 1100 r. obaj synowie wymogli na Władysławie wygnanie palatyna. Zbigniew objął rządy namiestnicze w Wielkopolsce, Bolesław na Śląsku i w Małopolsce, Mazowszem rządził Władysław.

Bratobójcza walka

W 1102 r. zmarł Władysław Herman, rządy na Mazowszu objął po nim starszy syn, ale bez władzy zwierzchniej. Bracia rozpoczęli rywalizację pomiędzy sobą o to, który będzie sprawował najwyższą władzę w Polsce. Zwycięstwo odniósł Bolesław, który odebrał bratu Wielkopolskę, pozostawiając go na Mazowszu. Zbigniew postanowił szukać wsparcia u cesarza niemieckiego, co zakończyło się najazdem cesarza na Polskę (obrona Głogowa). Niedługo potem Bolesław podstępem skłonił brata do powrotu do kraju, po czym pojmał go i oślepił. Czyn ten wywołał oburzenie w kraju, a Bolesław Krzywousty musiał go odpokutować – udał się z pielgrzymką na Węgry do opactw św. Idziego i św. Stefana, gdzie najpewniej poznała pierwszego polskiego kronikarza Galla Anonima.

Okres rozbitcia dzielnicowego

Dlaczego Polska została podzielona na dzielnice?

W 1138 r. zmarł Bolesław Krzywousty, pomny na własny konflikt z bratem Zbigniewem, który zakończył się śmiercią tego ostatniego, postanowił uregulować kwestię zwierzchnictwa władzy w Polsce. Monarchą miał być odtąd najstarszy przedstawiciel dynastii – senior, który miał być nazywany *princepssem*. Senior miał sprawować władzę w dzielnicy senioralnej (pas ziem centralnych wraz z Pomorzem Gdańskim i Krakowem). Reszta ziem została podzielona następująco:

- na Śląsku władze sprawował Władysław II,
- na Mazowszu Bolesław IV Kędzierzawy,
- w Wielkopolsce Mieszko III Stary,
- Henryk Sandomierski uzyskał w zarząd część Małopolski, a po jego śmierci (1166 r.) osadzono tam Kazimierza Sprawiedliwego, któremu ojciec nie wydzielił żadnej dzielnicy, z tej racji, że urodził się dopiero po jego śmierci. **Zobacz na mapie poniżej.**

Władysław Wygnaniec, Bolesław Kędzierzawy, Mieszko III Stary, Kazimierz Sprawiedliwy

Każdy chce być *princepem*

Wkrótce po śmierci Bolesława Krzywoustego rozgorzał spór o władzę. Władysław II został wkrótce wygnany z kraju, władzę zwierzchnią oraz ziemię śląską objął Bolesław Kędzierzawy. Ostatecznie Władysławowi II (zwanemu Wygnańcem) udało się powrócić do

swojej dzielnicy. Po jego śmierci na Śląsku objęli jego synowie, a władzę senioralną Bolesław IV Kędzierzawy.

Po śmierci Bolesława Kędzierzawego „księciem całej Polski” został Mieszko III Stary. Mieszko jednak nie przebywał w Krakowie, co bardzo nie podobało się krakowskim elitom i doprowadziło do buntu. W 1177 r. Kazimierz Sprawiedliwy wystąpił przeciw Mieszkowi III i zajął dzielnice senioralną, zasada senioratu przestała obowiązywać. Co więcej, Kazimierz przekonał władze kościelne by uznały wyłączne prawo jego synów do dzielnicy senioralnej.

Toteż w latach 1181 – 1191 współpanowali dwaj nieuznający siebie nawzajem seniorowie (Mieszko III i Kazimierz Sprawiedliwy). W 1194 r. zmarł Kazimierz Sprawiedliwy, władzę objął po nim syn – Leszek Biały. Mieszko Stary próbował zbrojnie dochodzić swoich praw, poniósł jednak klęskę pod Mozgawą. Ustalili się podział Polski na trzy części:

- Śląsk – dziedzictwo synów Władysława Wygnańca,
- Wielkopolskę – dziedzictwo Mieszka III Starego,
- Małopolskę z Mazowszem, Kujawami, ziemią łęczycką i sieradzką – dziedzictwo Leszka Białego i jego brata Konrada Mazowieckiego.

Leszek Biały został zamordowany w 1227 r. w Gąsawie na polecenie księcia pomorskiego Świętopelka i Władysława Odonica (wnuk Mieszka Starego). Młodszy brat Leszka – Konrad Mazowiecki przez kolejnych dwadzieścia lat próbował bezskutecznie przejąć rządy w Krakowie po zmarłym bracie. Początkowo władzę w Krakowie objął Władysław Laskonogi (syn Mieszka III Starego). Swoje prawa do tronu przekazał Henrykowi Brodatemu księciu śląskiemu. Po jego śmierci władzę objął jego syn Henryk Pobożny, który zginął w 1241 r. pod Legnicą (najazd Mongołów). Sytuację wykorzystał Bolesław Wstydlivy (syn Leszka Białego), który pokonał Konrada Mazowieckiego i przejął Małopolskę. W Wielkopolsce władzę objęli synowie Odonica – Przemysław II i Bolesław Pobożny. Władza na Śląsku uległa rozdrobnieniu.

Ku zjednoczeniu

W drugiej połowie XIII w. polityce wewnętrznej najważniejszą kwestią było przywrócenie jedności monarchii. Do rangi patrona zjednoczenia państwa urosł św. Stanisław. Według relacji kronikarza Wincentego Kadłubka, król Bolesław Śmiały wraz z trzema dworzanami wywlókł biskupa sprzed ołtarza podczas odprawiania nabożeństwa w kościele św. Michała na Skałce (**zobacz rozdział Bolesław zwany Śmiałym**). Następnie własnoręcznie przebił go mieczem i kazał poćwiartować wykonując tym samym wyrok za zdradę króla. Zgodnie z legendą części ciała biskupa w cudowny sposób się zrosły (co podczas rozbicia dzielnicowego uważano za zapowiedź zjednoczenia Polski), a ciała strzegły orły.

Starania o zjednoczenie ziem polskich podjęli Henryk IV Prawy (książę śląski, który zdołał sobie podporządkować kilku innych książąt śląskich) i Leszek Czarny (wnuk Konrada Mazowieckiego), który objął we władanie Małopolskę po śmierci Bolesława Wstydliwego. W Wielkopolsce od 1257 r. panował jeden książę – Przemysław II.

W 1288 r. Leszek Czarny zmarł bezpotomnie. Po koronę krakowską sięgnęli Bolesław II, książę płocki oraz Henryk IV Prawy. Ostatecznie Małopolskę objął Henryk IV Prawy, ale w 1290 r. niepodzewanie zmarł. Testamentem władcą Małopolski uczynił Przemysła II. Ziemię krakowską udało się Przemysłowi II opanować, ziemię sandomierską objął w panowanie Władysław Łokietek, który próbował opanować Kraków w sojuszu z Węgrami. W obliczu grożącej wojny możni krakowscy zdecydowali powołać na tron w Krakowie króla Czech Wacława II.

W takiej sytuacji książęta piastowscy z inicjatywy arcybiskupa gnieźnieńskiego Jakuba Świnki zawarli porozumienie (Przemysła II i Władysław Łokietek). Celem było odzyskanie Krakowa dla jednego z nich. 26 czerwca 1295 r. Jakub Świnka koronował w katedrze gnieźnieńskiej Przemysława II na króla Polski (lub Wielkopolski).

„Przemysła, księżę Wielkopolski, zostaje namaszczonego na króla Polski w Gnieźnie po święcie św. Jana Chrzciciela przez księdza Jakóba, zwanego Świnką arcybiskupa [...]”

Cyt. za: Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej, z. 18, opr. R. Grodecki, Kraków 1924

W rok później Przemysła II został zamordowany. Doszło do kolejnej wojny o sukcesję po zmarłym Paście. W jej efekcie, w 1300 r. w Gnieźnie, Wacław II koronował się na króla

Polski. Wkrótce, w 1305 r. Wacław II zmarł, władzę po nim objął syn Wacław III. W roku następnym został zamordowany w Ołomuńcu, okres panowania czeskiego zakończył się.

Władysław Łokietek opanował w 1306 r. całą Małopolskę, ziemie środkowe i Pomorze Gdańskie. W kolejnych latach zajął Wielkopolskę. Po uzyskaniu zgody papieża 20 stycznia 1320 roku został koronowany w Krakowie przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Janisława. Odtąd Kraków stał się miejscem koronacji królewskich. Koronacja Władysława Łokietka kończy okres rozbitcia dzielnicowego.

Krzyżacka zawierucha

Kim byli Prusowie?

Prusowie były to ludy zamieszkujące tereny pomiędzy Pomorzem, Mazowszem, Litwą i Bałtykiem (**zobacz mapa poniżej**).

Od X w. Polacy podejmowali bezskuteczne próby chrystianizacji Prusów (misja św.

Wojciecha) i podboju ich ziem. Na początku XII w. książęta piastowscy zaczęli organizować krucjaty, czyli wyprawy zbrojne chrześcijańskich rycerzy, których celem było chrystianizowanie pogańskich Prusów. W odpowiedzi plemiona pruskie zjednoczyły się i zaczęły się bronić. Dlatego też w początkach XIII w. nasiliły się najazdy plemion pruskich na ziemię chełmińską i Mazowsze.

Krzyżacy przybywają na pomoc?

Na dworze jednego z piastowskich książąt – Henryka Brodatego zrodził się pomysł sprowadzenia na pogranicze prusko – mazowieckie zakonu rycerskiego.

Zdecydowano sprowadzić w tym celu Zakon Szpitala NMP Domu Niemieckiego w Jerozolimie (Krzyżaków).

Około 1226 r. wielki mistrz zakonu krzyżackiego Herman von Salza został zaproszony przez innego z piastowskich książąt – Konrada Mazowieckiego, do podjęcia walki z Prusami. Książę nadał (przekazał) Krzyżakom ziemię chełmińską, w zamian za powstrzymanie najazdów Prusów. Zakonnicy domagali się też wszystkich ziem, które zdobędą w przyszłości w Prusach, na co książęta piastowscy nie chcieli się zgodzić.

W przeciągu pół wieku zakon krzyżacki, wspomagany przez rycerzy i mieszczan niemieckich, zdołał opanować Prusy. W 1308 r. zajęli Gdańsk i rozpoczęli podbój Pomorza, co doprowadziło do konfliktu z władcami Polski. W kolejnych latach krzyżacy atakowali Kujawy i Wielkopolskę. Kazimierz Wielki zawarł z krzyżakami traktat kaliski (Pokój wieczysty) – zrezygnował z praw do wszystkich ziem posiadanych przez zakon. Kujawy i ziemia dobrzyńska miały pozostać przy Polsce.

Wielka wojna z Zakonem Krzyżackim

Po podpisaniu pokoju z Polską w Kaliszu, Krzyżacy zwiększyli swoje ataki przeciw sąsiedniej Litwie. Niebezpieczeństwo podboju Litwy przez Zakon skłoniło wielkiego księcia Jagiełłę do szukania przymierza z Polską, w 1385 r. została zawarta unia polsko – litewska w Krewie, Jagiełło poślubił Jadwigę Andegaweńską i został królem Polski. Unia przewidywała chrystianizację Litwy, a tym samym podważała sens istnienia państwa zakonnego nad Bałtykiem.

W 1398 r. skłócony z Władysławem Jagiełłą, Witold przekazał Krzyżakom upragnioną Żmudź, licząc na pomoc w walce z bratem stryjecznym. Wielka wojna z Zakonem Krzyżackim toczyła się w latach 1409 – 1411. O zwycięstwie wojsk polsko – litewskich zadecydowała bitwa stoczona 15 lipca 1410 r. na polach Grunwaldu. Była to jedna z największych bitew średniowiecznej Europy. Wojska polsko – litewskie rozgromiły wojska krzyżackie wspomagane przez rycerzy z Europy Zachodniej (**zobacz więcej rozdział Dwa nagie miecze**).

Upadek państwa zakonu krzyżackiego

Niezadowoleni z panowania krzyżackiego byli sami Prusowie – zwrócili się do króla Polski Kazimierza Jagiellończyka o inkorporację (włączenie) państwa zakonnego do Korony Polskiej w 1454 r. Wybuchła wojna trzynastoletnia, która zakończyła się podpisaniem w 1466 r. drugiego pokoju toruńskiego. Do Polski zostało przyłączone Pomorze Gdańskie z ziemią chełmińską oraz zachodnia część Prus - z Warmią, Malborkiem i Elblągiem. Pozostała część posiadłości krzyżackich ze stolicą w Królewcu stała się lennem Polski.

Ostatni wielki mistrz zakonu Albrecht von Hohenzollern dokonał sekularyzacji (uczynił świeckim) zakonu krzyżackiego w Prusach. Przyjął luteranizm i jako świecki książę 10 kwietnia 1525 r. złożył hołd lenny królowi Polski Zygmuntowi Staremu na Rynku w Krakowie. Zakon Krzyżacki przestał istnieć, ale nowopowstałe państwo pruskie odegrało w historii Polski dwa i pół wieku później rolę zaborcy.

Jan Matejko, Hołd Pruski

Ku potędze

Został kraj drewnianym a zostawił murowanym – panowanie Kazimierza Wielkiego

Kazimierz Wielki, ostatni król Polski z rodu Piastów, był synem Władysława Łokietka. Od najmłodszych lat ojciec wprowadzał go w sztukę rządzenia. Królewicz brał udział w walkach z Krzyżakami, sprawował rządy namiestnicze.

Samodzielne rządy objął po śmierci ojca w 1333 r. Rozpoczynając swoje panowanie, Kazimierz władał tylko Małopolską, Wielkopolską i ziemią sieradzko – łęczycką. Po podpisaniu pokoju „wieczystego” Polska odzyskała Kujawy i ziemię dobrzyńską. Przyłączył do Polski jeszcze ziemię przemyską i sanocką. A w kolejnych latach Ruś Halicko –

Włodzimierską z Lwowem, Haliczem, Brześciem i Włodzimierzem.

Kazimierz okazał się doskonałym gospodarzem – wzmocnił i zreformował państwo, przyłączył nowe ziemie. Tak panowanie Kazimierza, któremu potomni przydali przydomek „Wielki”, opisywał kronikarz:

„Król Kazimierz (...), jak drugi Salomon, wyniósł dzieła swoje budując miasta, domy i ogrody. Przede wszystkim zamek krakowski ozdobił przedziwnymi budynkami, wieżami, rzeźbami, malowidłami (...) nad podziw wspaniałymi. Naprzeciw zaś zamku (...) wybudował miasto, które od imienia swego nazwał Kazimierzem. Wybudował też wiele innych miast (...) i zamków. Wszystkie zaś miasta i zamki opatrzył bardzo silnymi murami (...), fosami i innymi fortyfikacjami, na ozdobę królestwa a ku bezpieczeństwu i schronieniu narodu polskiego. Za

panowania tego króla powstało w lasach, gajach i na koczowiskach prawie drugie tyle miast i wsi, ile ich przedtem było w Królestwie Polskim”.

Janko z Czarnkowa

Ucztować po królewsku

W 1364 r. miał miejsce zjazd monarchów w Krakowie, w którym wzięło udział 5 królów i kilku książąt. Pozycja Kazimierza była tak silna w Europie, iż uczyniono go rozjemcą w sporze pomiędzy Luksemburgami a Habsburgami. Dostojni goście zaproszeni zostali na wykwinną ucztę przez jednego z miejskich rajców – Mikołaja Wierzyńka.

Brak dziedzica

Istotnym problemem króla był brak syna, dziedzica Królestwa. Mimo iż sprawa sukcesji stała się palącą dopiero w drugiej części jego panowania, już w 1338 r. postanowił, że gdyby umarł bez dziedzica, na tronie polskim zasiądzie węgierski następca tronu, Ludwik Andegaweński (syn Elżbiety Łokietkówny, siostry Kazimierza).

Kazimierzowi zależało jednak bardzo, by królem Polski został jego potomek. W 1368 r. usynowił swego wnuka, księcia słupskiego Kazimierza, syna córki z pierwszego małżeństwa. Testament został jednak po śmierci króla Kazimierza zakwestionowany przez Ludwika i anulowany przez sąd.

Andegawenowie na tronie Polskim

5 listopada 1370 roku zmarł, nie doczekawszy się męskiego potomka, ostatni z dynastii piastowskiej na tronie polskim – Kazimierz. Już w dwa dni po śmierci Kazimierza król węgierski przybył do Krakowa. Uczynił to z obawy, aby Polacy nie zmienili zdania i kogoś innego nie wprowadzili na polski tron. Zgodnie z jego życzeniem koronacja odbyła się w katedrze na Wawelu 17 listopada 1370 r., natychmiast po tych uroczystościach monarcha opuścił Polskę i powrócił na Węgry.

Ludwik podobnie jak jego poprzednik nie miał syna. Stąd usilne starania Andegawena zmierzały w tym kierunku, aby jeszcze za jego życia przedstawiciele polskich stanów wyrazili zgodę na sukcesję w Polsce dla jednej z jego córek. W zamian za uzyskane dla siebie korzyści szlachta zgodziła się na to, by po Ludwiku na tronie polskim zasiadła jedna z jego córek. Było ich wtedy trzy: Katarzyna, Maria i najmłodsza Jadwiga. Na polskim tronie zasiąść miała ta, którą król, jego matka lub żona wyznaczą.

Ludwik Węgierski zmarł we wrześniu 1382 roku. Węgrzy na swoją władczynię wybrali Marię. Tron polski mogła w tej sytuacji objąć Jadwiga.

Król czy królowa?

Jadwiga przybyła do Krakowa pomiędzy majem a październikiem 1384 roku. Miała 11 lat. Koronacja nastąpiła 15 października tego roku.

Panowie krakowscy kierując się interesami monarchii wybrali młodej Jadwidze na męża władcę Litwy – Jagiełłę. Obszar jego państwa prawie trzykrotnie przewyższał Królestwo Polskie. Litwa pozostawała wtedy wciąż jeszcze państwem pogańskim, dlatego

też Krzyżacy podejmowali przeciw niej liczne wyprawy (w latach 1345 – 1382 Krzyżacy zorganizowali 96 wypraw przeciwko Litwie). Dla polskiej strony możliwość zjednoczenia się przeciw wspólnemu wrogowi stanowiła ważny argument. Litwa z kolei jako jedyne państwo pogańskie w ówczesnej Europie rozumiała konieczność przyjęcia chrztu, jednak nie chciała tego czynić za pośrednictwem Krzyżaków. Przyjmując chrzest, odbierała tym ostatnim pretekst do najazdu na ich tereny.

Małżeństwo zapoczątkowało unię Polski i Litwy. W następnym roku Jagiełło przybył do Królestwa Polskiego, został obrany królem, a następnie ochrzczony w wawelskiej katedrze, przyjął imię Władysław. Król osobiście przetłumaczył dla swoich poddanych na Litwie Modlitwę Pańską i Skład Apostolski.

Wkrótce doszło do zaślubin Następnie zaś elekt został koronowany przez arcybiskupa gnieźnieńskiego (ponieważ wcześniej Jadwiga została uznana królem Polski toteż tylko dzieci zrodzone z małżeństwa z Jadwigą mogły dziedziczyć tron).

W kilka lat później Jadwiga zmarła. Jagielle prawa do tronu przysługiwały jedynie jako małżonkowi Jadwigi, unia stanęła pod znakiem zapytania, Jagiełło nosił się nawet z zamiarem powrotu na Litwę. Zdecydowała wola polskich możnowładców, którzy zdecydowani byli kontynuować związek obu państw. Jagielle wyszukano nową żonę Annę Cylejską (wnuczka Kazimierza Wielkiego). Dokonano ponownej lekcji Jagielle na tron Polski.

Dwa nagie miecze

Bezpośrednią przyczyną wojny była polityka Witolda (brata stryjecznego Władysława Jagielle), który niezadowolony ze swej zbyt niskiej pozycji na Litwie, sprzymierzył się z Krzyżakami. Witold kilkakrotnie odstępował od sojuszu z Krzyżakami, a nawet doprowadził do wybuchu antykrzyżackiego powstania na Żmudzi (część Litwy zajęta przez Krzyżaków). Krzyżacy zostali wyparci, rozpoczęli przygotowania do wojny z Litwą.

Jagiełło, który sam miał kilka zatargów granicznych z Krzyżakami zdecydował wesprzeć Litwę. W końcu 1409 roku siły krzyżackie zajęły przygraniczną ziemię dobrzyńską. Do decydującego starcia doszło pod Grunwaldem. Wtorkowy poranek 15 lipca 1410 roku był chłodny. Na trzeci sygnał trębacza, 40-tysięczna armia polsko-litewska dosiadła koni i ruszyła polnymi drogami na wschód. Wielki mistrz Ulryk von Jungingen czekał 4 godziny aż sprzymierzeni przystąpią do bitwy. W tym czasie Jagiełło wysłuchał kolejnych mszy, dokonał pasowania na rycerzy, wydał dyspozycje do bitwy, a nawet zadbał o rozstawienie wart z zapasowymi końmi, na wypadek konieczności odwrotu. Krzyżacy nie zdecydowali się na atak. Nie widząc przeciwnika, bali się zasadzki. Oba wojska rozdzielą licząca około 5 km, pagórkowata przestrzeń. Gdy król kończył swe poranne czynności i zakładał hełm, doniesiono mu o pojawieniu się w polskim obozie dwóch heroldów. Przybysze wręczyli Jagielle i Witoldowi dwa miecze i zadeklarowali gotowość do cofnięcia szeregów krzyżackich, by Polacy i Litwini mogli wyjść na odkryty teren. Wielki mistrz pruski Ulryk” – mówili – „śle tobie i twojemu bratu przez nas, swoich heroldów, te dwa miecze w pomoc do zbliżającej się walki, abys przy tej pomocy i orężu nie tak gnuśnie i z większą nizeli okazujesz odwagą

wystąpił do bitwy; a iżbyś się nie chował w tych gajach i zaroślach, ale na otwartym polu wyszedł walczyć”. Miecze przyjęto, a wypowiedź puszczo mimo uszu.

Zwycięstwo połączonych sił polsko – litewskich było kompletne – dochodziła czwarta popołudniu, gdy walka przemieniła się w bezładną ucieczkę i całkowitą klęskę wroga.

Zobacz więcej w rozdziale Krzyżacka zawierucha

Najdłużej panujący polski monarcha

Jagiello potomków doczekał się dopiero z czwartego małżeństwa z Zofią Holszańską, która urodziła mu dwóch synów. Sędziwy król zmarł, jak dowiadujemy się z kroniki Jana Długosza w Gródku Jagiellońskim, tam przeziębził się słuchając słowika. **Władysław II Jagiello** zasiadał na polskim tronie przez ponad 48 lat, stając się tym samym najdłużej panującym królem Polski. Po śmierci Jagielly (1434 r.) unia w zasadzie się rozpadła – władzę w Polsce objął starszy syn zmarłego Władysław III, Litwini zaś wielkim księciem obrali młodszego syna Kazimierza Jagiellończyka.

Skąd przydomek Warneńczyk?

Z racji swej małości (miał 10 lat) Władysław nie sprawował samodzielnych rządów, w jego imieniu rządził biskup krakowski Zygmunt Oleśnicki. W wieku 16 lat Władysław został obrany królem Węgier. To Węgrzy namówili młodego monarchę do wyruszenia przeciw Turkom. W 1444 r. wojska chrześcijańskie zaatakowały Turków, decydująca bitwa rozegrała się pod Warną. Turcy zwyciężyli, król Polski i Węgier poległ w walce. Tron Polski opustoszał, po trzech latach bezkrólewia objął go brat poległego króla – Kazimierz Jagiellończyk.